

به مناسبت هفته سلامت (یکم لغایت هفتم اردیبهشت ماه ۱۳۹۸)
مراقبت های اولیه بهداشتی راهی به سوی پوشش همگانی سلامت

مراقبت های بهداشتی اولیه چیست؟

- ▶ مفهوم PHC
- ▶ اصول PHC
- ▶ اجزاء PHC
- ▶ سطوح ارائه خدمات

در سال ۱۹۷۸ کنفرانس مراقبت های اولیه بهداشتی در آلمان (مرکز جمهوری قزاقستان) تشکیل گردید و روش دستیابی به بهداشت برای همه مراقبت های بهداشتی اولیه (**Primary Health Care**) معرفی شد.

فلسفه مراقبت های بهداشتی اولیه

- ▶ **اولین و جامع ترین** نیازهای بهداشتی جامعه در محل کار و زندگی مردم فراهم گردد و دسترسی به خدمات آسان و مستمر باشد.
- ▶ سلامتی حق مسلم هر انسان است. توزیع عادلانه خدمات بهداشتی درمانی و منابع اجتماعی اقتصادی بهداشت، بخشی از توسعه اقتصادی اجتماعی هر کشور محسوب می شود.

مفهوم مراقبت های بهداشتی اولیه

- ▶ اولین سطح تماس مردم، خانواده ها و جامعه با خدمات سلامت است و مراقبت های سلامت را هر چه نزدیکتر به محل زندگی و کار مردم ارائه می نماید.
- ▶ PHC در همه کشورها اعم از توسعه یافته یا در حال توسعه، ارزش یکسانی دارد ولی در هر کشور شکل خاص خود را دارد.

اصول PHC

▶ عدالت اجتماعی Equity

منابع بهداشتی و خدمات مربوط به آن باید به صورت عادلانه در اختیار همه افراد جامعه قرار گیرد و مردم با نیازهای یکسان باید دسترسی برابر به مراقبت های بهداشتی داشته باشند. برای اطمینان از دسترسی برابر باید توزیع و پوشش مراقبت های اولیه بهداشتی در مناطقی بیشتر باشد که بیشترین نیاز وجود دارد.

▶ مشارکت مردمی Community Participation

- بدون همکاری و علاقه مردم به تامین و توسعه خدمات بهداشتی هیچ موفقیتی برای آن پیش بینی نمی شود.
- این مسئله به شکل "بهداشت به وسیله مردم" و "قراردادن سلامت مردم در دست خود آنها" توصیف شده است.
- بهداشت پدیده ای خودجوش است که باید انگیزه برخورداری از آن در مردم ایجاد گردد و علاوه بر بخش بهداشت، جامعه هم باید درگیر مراقبت از خود شود.
- مشارکت در تمام مراحل (تشخیص مشکل، اتخاذ تصمیم و راه حل، اجرا، بهره برداری، ارزشیابی)

▶ هماهنگی بین بخشی Inter-sectoral Coordination

- سلامتی، پدیده ای است که نیازمند همکاری تمام سازمانها است و البته، نباید سازمان ها در جزایر جداگانه فعالیت کنند و کاری به کار یکدیگر نداشته باشند.
- نقش آموزش و پرورش، تربیت بدنی، شهرداری ها و ... در سلامت؟؟؟
- مهم: پرهیز از موازی کاری (مثلا انواع بیمه در ایران!)

▶ تکنولوژی مناسب Appropriate Technology

- از نظر علمی صحیح باشد.
- مطابق نیازهای محلی باشد.
- قابل قبول باشد (برای افرادی که از آن بهره می برند و افرادی که آن را به کار می گیرند).

- مردم با استفاده از منابع جامعه و حفظ اصل خودکفایی قادر به حفظ آن باشند.
- کشور قدرت پرداخت هزینه های آن را داشته باشد.

اجزاء PHC

- آموزش بهداشت
- بهبود تغذیه
- مراقبت های بهداشتی مادران و کودکان و تنظیم خانواده
- تأمین آب سالم و بهسازی محیط
- بهداشت حرفه ای
- ایمن سازی
- پیشگیری و کنترل بیماری های واگیر شایع و بومی و کنترل آنها
- فراهم کردن امکانات تشخیصی و درمانی مناسب
- پیش بینی و تدارک داروهای اساسی
- بهداشت روان
- بهداشت دهان و دندان
- پیشگیری از حوادث و سوانح
- کنترل بیماری های غیر واگیر

شاخص های ارزیابی و مقایسه کشورها از نظر WHO

۱. HFA توسط مقامات سطح اول کشور به عنوان یک سیاست کلی پذیرفته شده باشد.
۲. تدابیر لازم به منظور جلب مشارکت مردم در تامین سلامت، مثال: NGO یا سازمانهای مردم نهاد (سمن)
۳. تخصیص حداقل ۵٪ تولید ناخالص ملی (GNP) برای سلامت
۴. تخصیص درصد منطقی از بودجه ملی سلامت به مراقبتهای بهداشتی سطح اول در هر منطقه

۵. توزیع عادلانه منابع برای مناطق شهری و روستایی
۶. تدوین استراتژی دقیق برای دستیابی به HFA (سلامتی برای همه)
۷. برخورداری تمام جمعیت از مراقبتهای اولیه بهداشتی با حداقل:
 - آب سالم در منزل یا ۱۵ دقیقه پیاده روی
 - دفع بهداشتی مدفوع در منزل یا نزدیکی آن
 - واکسیناسیون علیه ۶ بیماری: کزاز، دیفتی، سیاه سرفه، سرخک، فلج اطفال، سل
 - دسترسی به مراقبتهای بهداشتی درمانی در محل شامل دسترسی به حداقل ۲۰ قلم داروی اساسی با فاصله ۱ ساعت پیاده روی یا وسیله نقلیه
 - دسترسی به کارکنان آموزش دیده برای مراقبت های زنان باردار، زایمان و کودکان تا حداقل یکسالگی
۸. تغذیه مناسب کودکان:
 - ▶ وزن حداقل ۹۰٪ نوزادان در بدو تولد بیشتر از ۲۵۰۰ گرم باشد.
 - ▶ حداقل ۹۰٪ اطفال وزن مناسب برای سن داشته باشند.
۹. IMR (میزان مرگ و میر کودکان زیر یک سال) کمتر از ۵۰ در هزار
۱۰. امید به زندگی بیشتر از ۶۰ سال در بدو تولد
۱۱. باسوادی بیش از ۷۰٪ مردان و زنان بزرگسال
۱۲. سرانه تولید ناخالص ملی بیش از ۵۰۰ دلار آمریکا

نظام بهداشتی درمانی در ایران

- ▶ در سه سطح کشوری، استانی و شهرستانی سازمان یافته است.
- ▶ وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی ستاد اصلی هماهنگی است
- ▶ در سطح استان دانشگاه های علوم پزشکی نظارت بر شبکه های بهداشت و درمان شهرستان ها و پشتیبانی از واحدهای عرضه خدمات را انجام می دهند.
- ▶ شبکه های بهداشت و درمان شهرستان کوچک ترین واحد مستقل نظام بهداشت کشور محسوب می شوند.

